Rahapolitiikka- ja tutkimusosasto

Essi Eerola

Muistio SP/2025/407 1 (3)

6.10.2025
SP/FIVA-EI RAJOITETTU

Julkinen

Suomen Pankin asiantuntijalausunto HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Asiantuntijalausunto eduskunnan talousvaliokunnalle

1 Suomen talouden ajankohtainen tilanne

Suomen Pankin syyskuussa julkaistun väliennusteen mukaan Suomen talouden kasvu on hiljalleen piristymässä. Suomen talouden elpyminen jatkuu alkuun hitaana, vaikkakin tuoreimmat tilastotiedot antavat joitakin viitteitä kasvun vähittäisestä nopeutumisesta.

Väliennusteen mukaan talouskasvu jää tänä vuonna 0,3 prosenttiin alkuvuoden heikon kehityksen vuoksi. Vuonna 2026 kasvu kuitenkin nopeutuu 1,3 prosenttiin ja vuonna 2027 edelleen 1,7 prosenttiin. Heikon suhdanteen vuoksi vuoden 2025 työttömyysaste nousee 9,4 prosenttiin, mutta alkaa laskea ennustejaksolla suhdanteen kohentuessa. Työttömyyden runsasta määrää selittää ennen kaikkea työvoiman heikko kysyntä. Työ- ja elinkeinoministeriön tilastojen mukaan avoimia työpaikkoja on edelleen vähän. Korkean työttömyyden ja vähäisten avoimien työpaikkojen vuoksi työnhakijoiden työllistymistodennäköisyydet ovat historiaan nähden alhaisia. Ennuste kuluvan vuoden inflaatioksi on 1,8 %, ja hintojen nousuvauhti jää alle 2 prosentin myös seuraavina vuosina.[1]

Sektoritilinpidon viimeisten neljännesvuositietojen perusteella suomalaisten kotitalouksien reaalisen ostovoiman kasvu on ollut vaimeaa alkuvuonna. Maltillinen inflaatio on tukenut kotitalouksien reaalitulojen kasvua, ja palkkojen nousu on nostanut tuloja, mutta heikko työllisyyskehitys ja julkisen talouden sopeutustoimet ovat jarruttaneet ostovoiman kasvua. Hidastuva ostovoiman kehitys ja heikko luottamus ovat vaikuttaneet siihen, että yksityinen kulutus on jatkanut supistumistaan koko alkuvuoden. Säästämisaste on pysynyt korkealla alkuvuoden aikana.

2 Pitkän aikavälin haasteet

Suomen pitkän aikavälin kasvupotentiaalia heikentää kaksi hankalaa trendiä: väestön ikääntyminen ja koulutusasteen nousun pysähtyminen, jotka rajoittavat osaavan työpanoksen saantia. Samalla ne heikentävät myös innovaatiopanostusten ja tuotannollisten investointien kasvun edellytyksiä. Syntyvyyden kasvuun voi olla vaikeaa vaikuttaa, mutta inhimillisen pääoman kehitystä on mahdollista

[1] Inflaatio yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin perusteella.

Rahapolitiikka- ja tutkimusosasto

Essi Eerola

6.10.2025
SP/FIVA-EI RAJOITETTU

Julkinen

vahvistaa panostamalla koulutukseen ja opiskelu- ja työperäiseen maahanmuuttoon. Työn ja opiskelun myötä maahan muuttaneiden lapset näkyvät myös tulevien vuosikymmenien inhimillisen pääoman ja väestöllisen huoltosuhteen kehityksessä.[2]

Suomen julkisen talouden ongelmat ovat pitkälti rakenteellisia eikä niitä voi ratkaista kertaluonteisilla, lyhytvaikutteisilla toimenpiteillä. Julkista taloutta täytyy vahvistaa suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti. Nyt parlamentaarisessa työryhmässä valmisteltavana olevan kansallisen finanssipolitiikan kehikon keskeinen tavoite on toteuttaa EU:n finanssipolitiikan sääntökehikon velvoitteet ja turvata riittävä finanssipoliittinen liikkumavara tulevaisuudessakin. Jotta nämä tavoitteet voidaan saavuttaa, sääntökokonaisuudesta pitää saavuttaa laajapohjainen parlamentaarinen yhteisymmärrys ja siinä pitää olla vahva kansalliseen finanssipolitiikan sääntöön liittyvä valvonta. Jos nämä elementit puuttuvat, myös sitoutuminen ja siten kehikon ohjaava vaikutus jäänee vähäiseksi.

3 Huomioita valtion talousarvioesityksestä

Hallituksen keskeisin finanssipoliittinen tavoite on julkisen velkasuhteen vakautuminen hallituskauden loppuun mennessä. Talousarvioesitys sisältää sopeutustoimia, jotka tukevat osittain juuri tämän hyvin tarkasti määritellyn tavoitteen saavuttamista. Esimerkiksi päätöksissä on mukana valtion tukeman asuntorakentamisen korkotukilainavaltuuden pienentäminen vuonna 2027. Tämä muutos pienentää velkasuhdetta vuonna 2027, mutta ei vaikuta julkisen talouden alijäämään. Kestävä velkasuhteen aleneminen perustuu kuitenkin juuri alijäämien pienenemiseen.

Vaikka julkisen velkasuhteen nousu pysähtyisi hallituskauden loppuun mennessä, velkasuhdetta ei todennäköisesti saada pysyvämmin vakautettua jo tehdyillä sopeutustoimilla, puhumattakaan siitä, että se kääntyisi laskevalle uralle.[3] Päinvastoin: talousarvioesityksen mukaan velkasuhde alkaa kasvaa vuodesta 2028 alkaen ja nousee yli 90 prosenttiin vuonna 2029.

Talousarvioesityksessä todetaan, että talous- ja työllisyyskasvun vauhdittaminen on tärkein keino julkisen talouden vakauttamiseksi. Talouskasvu tukee toki osaltaan julkisen talouden vahvistumista. Kuitenkin tulojen ja menojen rakenteellinen epätasapaino edellyttää ennen kaikkea tulojen ja menojen sopeuttamista.

[2] Arto Kokkinen, Pirkka Jalasjoki ja Meri Obstbaum (2025): ”Työikäisen väestön supistuminen ja heikko tuottavuus painavat Suomen pitkän ajan kasvunäkymää” Euro&Talous-artikkeli 31.1.2025.

[3] Suomen Pankki ei tee väliennusteessa arviota julkisen talouden kehityksestä. Kesäkuun ennusteen perusteella budjettiriihessä sovitun 1 mrd. euron sopeutuksen mittaluokka ei riittäisi vakauttamaan velkasuhdetta hallituskauden lopussa. Suomen Pankin julkaisee seuraavan julkisen talouden arvionsa joulukuun ennusteessa 19.12.2025.

Rahapolitiikka- ja tutkimusosasto

Essi Eerola

6.10.2025
SP/FIVA-EI RAJOITETTU

Julkinen

Annettuna julkisen talouden vaikea tilanne talouskasvun vauhdittamiseksi tarkoitettujen veronkevennysten vastapainoksi olisi luontevaa päättää kompensoivista veronkorotuksista. Ansiotuloverotuksen ylimpien rajaveroasteiden maltillisen alentamisen itserahoitusasteen voidaan arvioida olevan sangen korkea. Sen sijaan yhteisöveron alentamisen itserahoitusasteen suuruudesta on vain vähän luotettavaa tutkimusnäyttöä. Veron alentaminen kohdistuu investointikannustimien kannalta osin tehottomasti jo tehtyjen investointien tuottoihin. Tässä mielessä olisi parempi kohdistaa verotuksen keventäminen pelkästään uusille investoinneille esimerkiksi investointivähennyksen avulla. Yhteisömuutosten kanssa samassa yhteydessä olisi luontevaa korjata listaamattomien yritysten osingonjaon verokohtelu ja karsia yritystukia. Myös fossiilisten polttoaineiden kulutuksen päästöohjausta olisi perusteltua yhdenmukaistaa.

4 Yhteenveto

Suomen talouden ja julkisen talouden pitkän aikavälin näkymät ovat edelleen huolestuttavia. Pitkän aikavälin tuottavuuskehitystä painaa ikärakenteen nopea muutos ja nuorten aikuisten koulutustason nousun pysähtyminen. Nämä trendit heijastuvat myös julkiseen talouteen.

Myös puolustusmenojen lähivuosien kasvu heikentää julkisen talouden näkymää. Tässä tilanteessa EU:n uusien finanssipoliittisiin sääntöihin liittyvän poikkeuslausekkeen aktivointi on ollut perusteltua. Kuitenkin samalla on huomioitava se, että puolustusmenojen lisääminen on todennäköisesti pysyvää tai jatkuu hyvin pitkään. Velkarahoitus sopii kertaluonteisten investointien rahoittamiseen, mutta pysyvien menolisäysten rahoittaminen tulisi tehdä joko verotusta kiristämällä tai muita menoja karsimalla.

Vaikka vääristävien verojen alentaminen vähentää verokertymää vähemmän kuin staattiset laskelmat antavat ymmärtää, vaikutusten suuruusluokkaan sisältyy huomattavaa epävarmuutta. Huomioiden julkisen talouden heikko tilanne sekä puolustusmenojen lähivuosien kasvu, merkittävät veronkevennykset muodostavat riskin julkisen talouden tavoitteiden saavuttamiselle.

Jakelu Eduskunnan talousvaliokunta